

Utlåtande 2016:182 RI (Dnr 171-1890/2015)

Stockholms stads EU-policy

Ersätter stadens policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna, dnr 024-2011/2011

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads EU-policy, bilaga 2 till utlåtandet, antas och ersätter stadens policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna (dnr 024-2011/2011).
2. Arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden får i uppdrag att med utgångspunkt i Stockholms stads EU-policy och i nära samverkan med kommunstyrelsen utarbeta och anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge AB Familjebostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholm Business Region AB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, AB Stockholmskem, AB Stokab, AB Svenska Bostäder och andra berörda bolagsstyrelser i uppdrag att med utgångspunkt i Stockholms stads EU-policy och i nära samverkan med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utarbeta och anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Stockholms stads EU-policy föreslås ersätta stadens policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna.

I förslaget till EU-policy lyfts tre principer som ska vägleda stadens EU-arbete:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

De principer som slås fast i stadens EU-policy ska ligga till grund för stadens facknämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden. Dessa riktlinjer ska ersätta de verksamhetspecifika EU-positionsapper elva facknämnder och nio bolagsstyrelser antagit i enlighet med policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna.

Stadsledningskontoret har efter remissrundan gjort redaktionella ändringar i förslaget.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har i sin tur remitterat förslaget till dotterbolagen AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Stockholms Hamn AB, AB Stokab, Stockholm Vatten AB och Stockholm Business Region AB. AB Familjebostäder, Stockholms Hamn AB, SISAB och Stockholm Vatten AB har valt att inte svara på remissen. AB Svenska Bostäder har ingenting att anföra/tillägga.

Därutöver har Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet inkommit med svar.

Arbetsmarknadsnämnden är generellt positiv till förslaget och ser det som särskilt positivt att samverka med samarbetsorganisationer och andra europeiska storstäder är fortsatt betonade i EU-policy.

Exploateringsnämnden har genom att bland annat visa upp Stockholms hållbara miljöstadsdelar som goda exempel försökt att påverka lagstiftning inom miljöområdet i EU.

Fastighetsnämnden anser att det är viktigt att stadens vision beskrivs men hur denna vision har eller ska ha bäring på stadens EU-policy kan utvecklas då stadens förvaltningar behöver tydligare vägledning kring hur att aktivt kunna bidra till stadens gemensamma påverkansarbete inom EU.

Idrottsnämnden anser att förslaget till Stockholms stads EU-policy förtydligar rollerna för stadens olika verksamheter och ökar koncentrationen i stadens samlade EU-arbete, men betonar att positionerna för folkhälsan skulle kunna flyttas fram ytterligare.

Kulturnämnden ställer sig bakom policyn och de tre vägledande principerna i enlighet med intentionerna i Vision 2040.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det är viktigt med en gemensam plattform för stadens påverkansarbete som nämnder och bolagsstyrelser kan utgå från. Denna plattform bör givetvis spegla stadens gällande vision och policyinriktning i övrigt, varför nämnden anser det naturligt att EU-policy nu uppdateras.

Socialnämnden ställer sig positiv till den föreslagna EU-policy då det är viktigt att arbetet med EU-frågor sker utifrån gemensamma principer i staden för att ta till vara stadens och stockholmarnas intresse.

Stadsbyggnadsnämnden anser att det är viktigt med en gemensam plattform för det påverkansarbete mot EU som nämnder och bolagsstyrelser kan utgå från samt att denna grund bör spegla stadens vision och viljeriktning i övrigt varför nämnden anser det naturligt att policyn nu uppdateras. Nämnden har inget att invända mot innehållet.

Trafiknämnden har inget att invända mot innehållet och anser att det är viktigt med en gemensam plattform för det påverkansarbete mot EU som nämnder och bolagsstyrelser kan utgå från samt att denna grund bör spegla stadens vision och viljeriktning i övrigt varför nämnden anser det naturligt att policyn nu uppdateras.

Utbildningsnämnden stödjer förslaget och menar att det kommer att utgöra en god vägledning för medarbetare i Stockholms stad att utveckla och prioritera i det europeiska samarbetet, samtidigt som det bidrar till att öka medvetenheten och kunskapen om EU-frågor i staden.

Äldrenämnden stödjer förslaget och lyfter vikten av att förvaltningarnas egna riktlinjer återspeglar de mål och intentioner som finns i Vision 2040.

Stockholms Stadshus AB ser det som en styrka att stadens verksamheter via policyn får gemensamma principer för arbetet inom ramen för EU då det ger staden bättre förutsättningar för att få genomslag för sina ståndpunkter och för att ta tillvara stadens och stockholmarnas intressen. Att berörda bolag därutöver uppmanas ta fram egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete ses också som positivt för att ytterligare specificera arbetet för respektive verksamhet.

Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet menar att staden tydligt ska ange att för funktionshindrade krävs särskilda, ofta individuella insatser samt att uppmaningen i remissen att EU bör stärka arbetet för att säkra alla människors lika rättigheter, oavsett kön, funktionsförmåga, etnisk bakgrund eller sexuell läggning, tydligt ska markeras även i uppdraget till stadens styrelser och nämnder.

Mina synpunkter

Europeiska Unionens EU:s beslut, har en avgörande påverkan på många av de uppgifter som åligger Stockholm som kommun. I den bemärkelsen är arbetet med att få insyn i, och påverka, de europeiska institutionernas arbete en naturlig del i stadens möjlighet att bedriva sitt uppdrag.

I samband med att staden antagit en ny vision för 2040, ”Ett Stockholm för alla”, ses stadens styr- och policydokument över för att samspela med den långsiktiga inriktningen för staden. Stockholm har arbetat framgångsrikt genom åren med att förankra sina ståndpunkter gentemot EU. Arbetet har skett såväl på central nivå som genom nämnder och styrelsers arbete.

Min bedömning är att EU:s roll inte kommer att minska i betydelse för staden de närmaste åren. Sammanhållningspolitiken kommer fortsätta att utvecklas och påverkar det sätt på vilket kommunen utför sina välfärdstjänster. Det är angeläget för staden att följa med och påverka i den ständigt pågående diskussionen inom unionen. Den påverkan ska ske utifrån denna policys tre tydliga principer:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

Dessa principer ska ligga till grund för stadens facknämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden.

Stadens centrala arbete kommer också fortsättningsvis att ta stöd i de starka nätverk vi byggt upp, starka bilaterala relationer med Europas städer, och genom de organisationer vi är medlemmar i. Bland de sistnämnda bör särskilt nämnas

- Stockholmsregionens Europaförening. Europaföreningen samlar staden, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet Stockholms län och andra intressenter i Stockholm-Mälardalenregionen. Medarbetarna vid Stockholmsregionens Europakontor är Europaföreningens, och därmed stadens, representanter i Bryssel. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska använda Europaföreningen och Europakontoret för att driva stadens intressen i Bryssel.
- Eurocities. Staden ska använda sitt medlemskap i Eurocities, som samlar över 130 av Europas största städer, för att påverka utformningen av EU-beslut. Nämnder, och i förekommande fall bolagsstyrelser, ska aktivt lyfta fram stadens prioriteringar i Eurocities styrelse, forum och arbetsgrupper.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). SKL är ett av Europas största kommunförbund och intar som sådant en viktig roll i värnandet av det kommunala perspektivet i EU-politiken. Staden ska i ökad utsträckning använda det faktum att den är en av SKL:s största medlemmar för att säkerställa att förbundets yttranden i EU-frågor återspeglar stadens ståndpunkter.

Utöver dessa organisationer är det viktigt att varje nämnd och styrelse söker så effektiva samarbetsytor som möjligt för att uppnå stadens mål och riktlinjer i förhållande till EU. Detta ska bland de mest berörda nämnderna också komma till avtryck i riktlinjer för det egna EU-policyarbetet i enlighet med stadsledningskontorets förslag.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Stockholms stads EU-policy (inklusive ändringar efter remissomgång)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut avslås.
2. Därutöver anføres följande.

Stadens gällande EU-policy antogs av kommunfullmäktige 2013. Vi anser inte att den socialdemokratiske ledda majoriteten har presenterat något relevant eller adekvat skäl för att revidera den policyn. I synnerhet anser vi att de förändringar som nu föreslås går i fel riktning. Om en revidering ska genomföras bör det ske genom att bygga vidare på den gällande policyn, exempelvis gällande möjligheten att ta social hänsyn vid upphandling.

Det är angeläget att Stockholms stad har en stadsövergripande policy för stadens inställning till det europeiska samarbetet. Vi anser att stadens inställning till samarbetet inom Europeiska Unionen ska vara positiv och att detta behöver komma till tydligare uttryck än i det föreliggande förslaget. Denna positiva grundinställning ska samtidigt vägledas av den fördragsfästa subsidiaritetsprincipen om att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt – på nationell eller kommunal nivå.

Det europeiska samarbetet utsätts för närvarande för betydande prövningar i migrationskrisens spår. Samtidigt visar utvecklingen i vår omvärld att behovet av gemensamma europeiska lösningar är lika stort som någonsin förr. Särskilt avser detta migrations-, säkerhets- och miljöpolitiken.

Också den stagnerande ekonomiska utvecklingen i Europa fordrar nya lösningar. För att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, välbefinnandeutveckling och sysselsättning i hela Europa krävs att den inre marknaden och den fria rörligheten för varor, tjänster, personer och kapital inom unionen upprätthålls och utvecklas.

För Stockholms stads vidkommande anser vi således alltför att de hittills gällande tre principerna för stadens EU-arbete fortsatt ska gälla. Dessa tre, ömsesidigt förstärkande, principer är följande:

1. Beslut ska fattas på rätt politisk nivå.
2. Valfrihet, kostnadseffektivitet och miljö.
3. EU:s politik ska vara välavvägd och välunderbyggd.

1. Beslut ska fattas på rätt politisk nivå

Staden ska driva följande positioner:

- Staden har en positiv grundsyn på EU-samarbetet.
- EU bör fokusera sina insatser på de områden där unionspolitik har ett mycket tydligt mervärde, jämfört med kommunal och nationell politik.
- EU:s budget bör minskas och skattebetalarnas pengar värnas.

2. Valfrihet, kostnadseffektivitet och miljö

Staden ska driva följande positioner:

- EU:s fokus bör ligga på fullbordandet av den inre marknaden och på fortsatt utveckling av miljöpolitiken.

- Det primära syftet med all offentlig upphandling bör vara att ge skattebetalarna varor och tjänster av hög kvalitet till lägsta acceptabla kostnad. Det är angeläget att regelverket ger staden möjlighet att välja miljövänliga lösningar, utan att slå fast detta som ett tvingande krav.
- Staden ställer sig avvisande till att ge offentliga myndigheter större möjlighet att ge stöd som hotar att snedvrider konkurrensen.

3. EU:s politik ska vara välavvägd och välunderbyggd

Staden ska driva följande positioner:

- EU:s politik bör bygga på omfattande konsekvensbedömningar och samråd.
- EU ska lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå de eftersträfvade målen. Frivilliga insatser bör alltid föredras framför nya EU-lagar.

Med hänvisning till det ovanstående anser vi sammanfattningsvis att det föreliggande förslaget till ny EU-policy bör avslås. Istället bör nu gällande policy fortsatt gälla. En eventuell översyn av gällande policy bör ske utifrån ovanstående utgångspunkter.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Stockholms stads EU-policy, bilaga 2 till utlåtandet, antas och ersätter stadens policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna (dnr 024-2011/2011).
2. Arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden får i uppdrag att med utgångspunkt i Stockholms stads EU-policy och i nära samverkan med kommunstyrelsen utarbeta och anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge AB Familjebostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholm Business Region AB, Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, AB Stockholmskem, AB Stokab, AB Svenska Bostäder och andra berörda bolagsstyrelser i uppdrag att med utgångspunkt i Stockholms stads EU-policy och i nära samverkan med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utarbeta och anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete.

Stockholm den 23 november 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Cecilia Brinck, Dennis Wedin, Markus Nordström och Jonas Nilsson (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыttrande gjordes av Jonas Naddebo (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

För att staden ska nå framgång i sitt EU-policyarbete föreslår stadsledningskontoret att kommunfullmäktige i en EU-policy klargör stadens övergripande inställning till det europeiska samarbetet. Allt EU-policyarbete ska bidra till att staden når målen i Vision 2040 – Ett Stockholm för alla. Stockholms stads EU-policy föreslås ersätta stadens policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna.

I förslaget till EU-policy lyfts tre principer som ska vägleda stadens EU-arbete:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
  - EU bör fokusera sina insatser på de områden där unionspolitik har ett mycket tydligt mervärde jämfört med kommunala eller nationella beslut.
2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
  - EU bör prioritera jobbskapande satsningar.
  - EU bör höja ambitionsnivån för miljö- och klimatpolitiken.
  - EU bör genomgående beakta storstädernas potential att driva en hållbar utveckling.
  - EU bör arbeta för en välfungerande inre marknad.
  - EU bör främja jämställdhet och de mänskliga rättigheterna, samt motverka alla former av diskriminering.
3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.
  - EU:s politik bör bygga på omfattande konsekvensbedömningar och samråd som belyser förslagets påverkan på EU:s storstäder.
  - EU bör lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. Frivilliga initiativ bör alltid föredras framför nya EU-lagar. Om EU lagstiftar bör direktiv som huvudregel föredras framför förordningar.

De principer som slås fast i stadens EU-policy ska ligga till grund för stadens facknämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden.

Stadsledningskontoret föreslår att de av stadens facknämnder och bolagsstyrelser som regelbundet kommer i kontakt med EU-policyfrågor ges i uppdrag att utifrån EU-policyn utarbeta och anta riktlinjer för sitt eget EU-policyarbete. Dessa riktlinjer ska ersätta de verksamhets specifika EU-positions papper elva facknämnder och nio bolagsstyrelser antagit i enlighet med policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 februari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna var avsedd att uppnå tre mål:

1. Genom att på en övergripande nivå slå fast stadens inställning till EU-samarbetet skulle policyn bidra till att de av stadens facknämnder och bolagsstyrelser som berörs mest av EU-lagstiftning talar med en samlad röst i EU-frågor.
2. Policyn och uppdraget till berörda facknämnder och bolagsstyrelser att anta egna styrdokument för EU-policyarbetet skulle bidra till att öka medvetenheten och kunskapen om EU-frågor i staden.
3. Policyn och berörda facknämnders och bolagsstyrelser EU-positions papper skulle utgöra ett stöd för stadens facknämnder, bolagsstyrelser och tjänstemän, t.ex. vid framtagande av remissvar på olika former av EU-relaterade samrådsdokument.

För att stadens styrdokument för EU-policyarbetet fortsatt ska bidra till att ovan mål uppnås är det, menar stadsledningskontoret, angeläget att det återspeglar intentionerna i Vision 2040 – Ett Stockholm för alla och inriktningsmålen i stadens budget.

Stadsledningskontorets förslag till EU-policy utgör en revidering av Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna. De huvudsakliga förändringarna är att styrdokumentets titel har ändrats något. De principer som föreslås vägleda stadens EU-policyarbete utgår ifrån de principer som lades fast i den tidigare policyn, men har i förekommande fall ändrats för att återspegla mål och intentioner i Vision 2040 – Ett Stockholm för alla och kommunfullmäktiges inriktningsmål. Vidare har olika erfarenheter i genomförandet av den tidigare policyn beaktats i revideringsarbetet. Det föreslås att den tidigare benämningen verksamhets specifika EU-positions papper för berörda facknämnders och bolagsstyrelser styrdokument ersätts med termen riktlinjer. Redaktionella förändringar har också gjorts.

Då det endast har gått två år sedan nämnder och bolagsstyrelser antog sina verksamhets specifika EU-positions papper går det inte att definitivt kunna slå fast om de har bidragit till att de tre målen – ökad samstämmighet, ökad EU-kunskap, stöd till medarbetarna – har uppnåtts fullt ut. En preliminär bedömning ger dock vid handen att dokumenten har bidragit till måluppfyllelse. En enkät har skickats ut till de nio bolag

som antagit verksamhetsspecifika EU-positionspositionspapper. Svaren visade att bolagen funnit dokumenten användbara. Det ansågs t.ex. att positionsappren ”tjänat som utbildningsmaterial för bolagets personal för att se på vilket sätt som bolagets verksamheter påverkas av EU”. En annan kommentar var att positionsappret ”var ett bra sätt att tänka igenom de övergripande bakomliggande principerna i EU-arbetet och sätta dessa på pränt, samt att visa för andra parter [...] hur vi arbetar med EU-relaterade frågor.” Det framfördes också att ”[a]rbetet med att ta fram pappret var en av de stora lärdomarna [...] vilket gett en bra strategisk diskussion och kunskapshöjning av EU:s roll och betydelse för oss”. Nämnderna i sin tur har i budgetuppföljningen rapporterat ett framgångsrikt genomförande av de aktiviteter kopplade till positionsappren som de angivit i sina verksamhetsplaner. Det finns således klara indikationer på att EU-policy och de verksamhetsspecifika EU-positionsappren har bidragit till måluppfyllelse.

För att verksamhetsanpassa Stockholms stads EU-policy, och för att säkerställa att stadens samlade EU-arbete bedrivs i linje med policy, föreslår stadsledningskontoret att de av stadens facknämnder och bolagsstyrelser som regelbundet kommer i kontakt med EU-policyfrågor ges i uppdrag att anta riktlinjer för sitt eget EU-policyarbete. Det handlar om facknämnder och bolagsstyrelser som t.ex. regelbundet behandlar remisser om EU-lagförslag eller där tjänstemän är aktiva i stadens europeiska samarbetsorganisationer. Stadsdelsnämnderna och de facknämnder och bolagsstyrelser vars verksamhet inte lika direkt påverkas av EU-beslut föreslås alltså inte omfattas av uppdraget om att ta fram egna riktlinjer. Riktlinjerna ska ersätta de verksamhetsspecifika EU-positionsappren elva facknämnder och nio bolagsstyrelser antagit i enlighet med Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna. Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB kommer att ge berörda fack nämnder och bolagsstyrelser stöd i framtagandet av riktlinjerna.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att Stockholms stads EU-policy, bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas och att den ersätter Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna. Stadsledningskontoret föreslår vidare att arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden får i uppdrag att med utgångspunkt i Stockholms stads EU-policy och i nära samverkan med kommunstyrelsen utarbeta och anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge AB Familjebostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB, Stockholm Business Region AB, Stockholm Vatten AB, Stockholms Hamn AB, AB Stockholmskem, AB Stokab, AB Svenska Bostäder och andra berörda bolagsstyrelser i uppdrag att med utgångspunkt i Stockholms stads EU-policy och i nära samverkan med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utarbeta och anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har i sin tur remitterat förslaget till dotterbolagen AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, AB Stockholms hem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Stockholms Hamn AB, AB Stokab, Stockholm Vatten AB och Stockholm Business Region AB. Familjebostäder, Stockholms Hamn, SISAB och Stockholm Vatten har valt att inte svara på remissen. Svenska Bostäder har ingenting att anföra/tillägga.

Därutöver har Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Arbetsmarknadsnämnden	12
Exploateringsnämnden	14
Fastighetsnämnden	14
Idrottsnämnden	15
Kulturnämnden	16
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	17
Socialnämnden	19
Stadsbyggnadsnämnden	20
Trafiknämnden	21
Utbildningsnämnden	22
Äldrenämnden	23
Stockholms Stadshus AB	25
Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet	27

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2016 att hänvisa till arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Reservation anfördes av Johanna Sjö m.fl. (M), Gulan Avci (L) och Johan

Fälldin (C), bilaga 1.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen är generellt positiv till den föreslagna EU-policyn för Stockholms stad och de prioriteringar som policyn fastställer.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser det som särskilt positivt att samverka med samarbetsorganisationer och andra europeiska storstäder är fortsatt betonade i EU-policyn.

Utifrån de senaste årens samhällsutveckling har frågor kring arbetslöshet och kompetensförsörjning varit centrala för EU vilket föranlett att arbetsmarknadsförvaltningen varit aktiv inom flera av de samarbetsorganisationer som lyfts fram i policyförslaget. Förvaltningens bedömning är att erfarenhetsutbyten inom intresseområdet genom Eurocities varit till stor nytta för förvaltningen och kommer fortsätta så även framöver. Vidare är förvaltningen mycket aktiv i ett flertal arbetsgrupper inom Social Affairs Forum för att omvärldsbevaka, påverka och positionera stadens synpunkter och erfarenheter.

I arbetet med att genomföra de verksamhets specifika riktlinjer som berörda nämnder och bolagsstyrelser ska utverka är arbetsmarknadsförvaltningen positiv till förslag i policyn angående möjligheten att strategiskt använda EU-projekt som verktyg. Förvaltningen driver redan idag ett antal större EU-finansierade projekt inom arbetsmarknadsområdet.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till de skrivningar i policyn som berör frågan om *Ett socialt hållbart EU* och där det framhålls att frågan om att motverka arbetslösheten är en av de största utmaningarna för Europa. I policyn lyfts särskilt frågan om ungdomsarbetslösheten. Förvaltningen instämmer i detta, men vill samtidigt betona att det när det gäller ungdomar är särskilt angeläget att fokusera på de ungdomar som står utanför både skola och arbetsmarknad. Vidare anser förvaltningen att utomeuropeisk föddas etablering på arbetsmarknaden är ett angeläget område att lyfta som ett nyckelområde för den vidare utvecklingen av ett socialt hållbart Europa. Detta mot bakgrund av den ökande flyktinginvandringen till Europa.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer också i de skrivningar som berör *Ett demokratiskt hållbart EU*. Här lyfter policyn såväl lika möjligheter för kvinnor och män som vikten av att motverka olika former av diskriminering. Förvaltningen anser att det i detta sammanhang finns särskild anledning att lyfta romernas utsatta situation i Europa och ländernas gemensamma ansvar att motverka den diskriminering av den romska gruppen som fortfarande är stark i många länder i Europa.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig bakom att stadens centrala nämnder och bolag utformar egna riktlinjer för sitt EU-arbete. Arbetsmarknadsnämnden har sedan tidigare ett positionspapper avseende nämndens EU-arbete. Förvaltningen vill dock framhålla att förutsättningarna för nämndernas riktlinjer skiljer sig åt beroende på

sakområde.

Enligt Lissabonfördraget så regleras varken utbildnings- eller arbetsmarknadspolitik av EU utan är nationella ansvarsområden och därför anser förvaltningen att det kan vara begränsande att utforma verksamhetsspecifika riktlinjer med primärt fokus på lagförslag, så som föreslås i policyförslaget.

Slutligen vill arbetsmarknadsförvaltningen framhålla att det kan finnas skäl att i Stockholms stads EU-policy lyfta ett resonemang om behovet av lagstiftning på EU-nivå som är adekvat och tillämpbar vid upphandling av välfärdstjänster, som idag görs för stora summor. Upphandling av välfärdstjänster är mer komplex än upphandling av många andra typer av varor och det är angeläget att lagstiftningen tar hänsyn till detta för att få avsedd effekt.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 maj 2016 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att remissen besvaras med kontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Monika Lozancic m.fl. (M), Abit Dundar (L) och Maurice Forslund (KD), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 april 2016 har i huvudsak följande lydelse.

I samband med kommunfullmäktiges beslut den 29 april 2013 fick exploateringsnämnden i uppdrag att utarbeta ett verksamhetsspecifikt EU-positionspapper.

Exploateringsnämndens engagemang i EU-frågor har framförallt fokuserat på miljö- och konkurrenslagstiftning. Genom att bland annat visa upp Stockholms hållbara miljöstadsdelar som goda exempel har exploateringsnämnden försökt att påverka lagstiftning inom miljöområdet i EU.

Efter beslut i kommunfullmäktige ska nya verksamhetsspecifika riktlinjer tas fram utifrån Vision 2040 – Ett Stockholm för alla. Liksom tidigare planeras de nya riktlinjerna att tas fram i samverkan med de tekniska förvaltningarna.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2016 följande.

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Richard Bengtsson m.fl. (L) och Henrik Sjölander m.fl. (M), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Hamid Ershad Sarabi (C) och Lisa Fuglesang (KD) som instämde i förslag från vice ordföranden Richard Bengtsson m.fl. (L) och Henrik Sjölander m.fl. (M).

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Fastighetskontoret anser att det är viktigt att stadens vision beskrivs men hur denna vision har eller ska ha bäring på stadens EU-policy kan utvecklas. Förvaltningarna behöver tydligare vägledning kring hur att aktivt kunna bidra till stadens gemensamma påverkansarbete inom EU.

Fastighetskontoret önskar att policyn vidareutvecklas med tydligare fokus kring hur staden som helhet ska ta sig an EU-frågor och därigenom fungera som ett stöd i det dagliga arbetet.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2016 följande.

1. Som svar på remissen hänvisar idrottsnämnden till förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Bo Sundin (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Mathias Mellgren (C) som hänvisade till reservation anförd av Bo Sundin (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD).

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att förslaget till Stockholms stads EU-policy förtydligar rollerna för stadens olika verksamheter och ökar koncentrationen i stadens samlade EU-arbete. Det bör dock betonas att EU-stadgan är snävare i sin syn på folkhälsa än idrottsnämndens. Positionerna för folkhälsan skulle kunna flyttas fram ytterligare.

För idrottsnämndens del är inte minst möjligheterna att i EU-samarbetet öka insatserna inom integrations-, jämställdhets- och antidiskrimineringsområdet viktiga.

EU har stort inflytande på kommunal verksamhet i form av bindande påverkan genom lag, men också i form av riktlinjer och rekommendationer. Den viktigaste frågan inom idrottsnämndens verksamhetsområde är folkhälsa.

Stockholms stads mål med det idrottspolitiska programmet är att stimulera fler stockholmare att bli fysiskt aktiva. De prioriterade målgrupperna är flickor 7-20 år med utländsk bakgrund och barn och ungdomar 7-20 år med lägre socioekonomisk bakgrund än genomsnittet.

Folkhälsoperspektivet inom nämnden är framför allt inriktat på att förebygga ohälsa genom att uppmuntra och underlätta för alla människor att kunna vara fysiskt aktiva oavsett om det sker genom idrott, motion eller annan fritidsverksamhet. I nämndens idrottspolitiska program som antogs 2012 och som gäller 2013-2017 ges folkhälsoperspektivet med tonvikt på förebyggande insatser en framträdande plats.

I Vägledande principer för stadens EU-policyarbete, punkt 2: *Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart* specificeras *Ett socialt hållbart EU*. Staden välkomnar europeiskt samarbete i syfte att öka tillväxt, sysselsättning och integration.

Idrottsnämndens arbete med integration genomförs inom ett stort antal områden och ofta i nära samverkan med inte minst det lokala föreningslivet. En närmare koppling till EU:s insatser för ökad ungdomsintegration med utbyte av goda exempel är därför angelägen för idrottsnämnden.

Under avsnittet *Ett demokratiskt hållbart EU*, markeras att EU bör främja jämställdhet och de mänskliga rättigheterna, samt motverka alla former av diskriminering. Inom dessa områden har idrottsrörelsen och idrottsnämnden synnerligen viktiga uppgifter. Föreningslivet skapar med bland annat stöd från idrottsnämnden en meningsfull fritid för många barn och ungdomar. Dessa verksamheter är och ska genomsyras av jämställdhet, demokratiska värderingar och åtgärder mot all form av diskriminering. Även här bidrar ökat utbyte inom EU till lärdomar och idéer som kan ges tillämpning i idrottsnämndens verksamhet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2016 att godkänna remissvaret.

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (L) och Sophia Granswed m.fl. (M), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Ulf Lönnberg (KD) som instämde i reservation anförd av Rasmus Jonlund m.fl. (L) och Sophia Granswed m.fl. (M).

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet ställer sig bakom policyn och de tre vägledande principerna i enlighet med intentionerna i Vision 2040.

I remissen får kulturnämnden i uppdrag att i nära samarbete med kommunstyrelsen utarbeta och anta egna riktlinjer för sitt EU-arbete. Förvaltningarna vill i det sammanhanget lyfta fram kulturens roll i EU i en utmanande tid när det gäller miljö och flyktingfrågan. Det är viktigt ur både lokalt och nationellt perspektiv att hålla fast vid EU:s grundläggande värderingar. Kulturmöten blir i dagens situation än angelägnare och kan minska konflikter och uppmuntra till samarbete.

Inför arbetet med att utforma en egen policy för EU-samarbete redovisas nedan några projekt och samarbetsformer där kulturförvaltningen deltar.

- Kulturförvaltningens EU-projekt "VÄXGO – Utveckla kulturen i ytterstaden" är ett samarbete mellan Stockholm, Birmingham, Bordeaux, Amaroussion, Barcelona och Helsingfors för att utbyta metoder och erfarenheter. Informationsträffar, seminarier, workshops och metodutbyte för medarbetare genomförs fram till juni 2017.
- Kulturförvaltningen deltar aktivt i nätverk som Eurocity, Eurodesk och World Culture Cities Forum.
- Kulturskolan är koordinator och projekt partner i fyra stora EU-projekt med länder i och utanför Europa. Syftena är att utveckla metoder för att bättre nå ut i områden med lågt deltagande i Kulturskolan. Projekten pågår till november 2017.
- Kulturförvaltningens EU-arbetsgrupp träffas 3-4 ggr per år och planerar olika EU-aktiviteter för kulturförvaltningen. Gruppen deltar i olika EU-seminarier och konferenser.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2016 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att tillstyrka förslaget till Stockholms stads EU-policy och godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Reservation anfördes av Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Joar Forssell (L), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Ulrika Hoff (KD) som instämde i förslag från vice ordföranden Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Joar Forssell (L).

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens arbete påverkas i hög grad av EU:s lagstiftning. Det handlar till exempel om kemikalier, livsmedel, hälsoskydd, buller, luftkvalitet, energieffektivitet, klimatåtgärder, vattenkvalitet med mera.

EU:s olika verksamheter bedrivs ofta i stuprörsform. Detta leder inte sällan till att lagstiftningen saknar helhetsperspektiv och olika regelverk ställs mot varandra. Stundtals får det till konsekvens att lagstiftningen istället blir kontraproduktiv. Det gäller inte minst på klimatområdet. Staden bör därför i olika sammanhang verka för att de EU-regelverk som motverkar kommunernas möjlighet att minska sin klimatpåverkan ändras och att detaljlagstiftning inom olika områden – till exempel på området miljö kvalitetsnormer för vatten – måste innehålla rimliga avvägningsregler som gör det möjligt för kommunerna att väga olika legitima samhällsintressen mot varandra. Från förvaltningens perspektiv är det därför angeläget att nämnden spelar en aktiv roll i lagstiftningsprocessen på EU-nivå. Förvaltningen bevakar kontinuerligt vad som är på agendan inom EU och om det finns ett behov från förvaltningens sida att på olika sätt försöka påverka arbetet.

Detta påverkansarbete bedriver förvaltningen på flera olika sätt:

genom Eurocities kan förvaltningen bidra till påverkan i enskilda frågor. Utöver det genomför förvaltningen på egen hand punktinsatser när det gäller remisser och enkäter hänförliga till utvärdering eller översyn av för nämnden och staden relevant lagstiftning. Nämnden är vidare ordförande för en av Eurocities underliggande arbetsgrupper, ”Green Areas and Biodiversity”, och ingår därmed i Eurocities Environment Forums styrgrupp med möjlighet att påverka miljöforumets inriktning.

Förvaltningen har sedan en längre tid varit inblandad och drivande i en rad EU-projekt med fokus på hållbar utveckling. Projektens huvudfokus är naturligtvis att skapa konkreta mervärden för stockholmarna, men genom projekten kan förvaltningen även skaffa nyttiga kontaktytor och bundsförvanter till gagn för påverkansarbetet.

Varje projekt och samråd som förvaltningen överväger engagemang i prioriteras naturligtvis utifrån vilka frågeställningar som förvaltningen anser är mest relevanta för nämnden och staden.

Förvaltningen anser mot denna bakgrund att det är viktigt med en gemensam plattform för stadens påverkansarbete som nämnder och bolagsstyrelser kan utgå från. Denna plattform bör givetvis spegla stadens gällande vision och policyinriktning i övrigt, varför förvaltningen anser det naturligt att EU-policy nu uppdateras.

Däremot vill förvaltningen lyfta frågan att det är något oklart vad syftet med att särskilja EU-arbetet från stadens övriga påverkansarbete är. Staden har exempelvis inte någon ”Sverigepolicy” där det föreskrivs på vilket sätt staden, nämnderna och bolagen förväntas arbeta med svensk medfinansiering eller svensk regelutveckling. Naturligt är att EU-arbetet istället följer samma regelverk och ansvarsgränser som annat arbete inom staden.

I policyn anges grunder för hur stadens ska inrikta sina påverkansinsatser. Fokus ska ligga på utvalda EU-förslag, primärt lagförslag, som kan verka begränsande eller möjliggörande för stadens utveckling och på EU-frågor som är av specifikt intresse för Stockholm eller där staden har en annan uppfattning än landet i övrigt. Vidare ska staden inom relevanta politikområden ta aktiv del av och bidra till EU-initiativ med inriktning på utbyte av bästa praxis.

Förvaltningen anser att det är bra att policyn anger generella grunder för prioritering av påverkansinsatser. Förvaltningen vill dock framhålla ett önskemål om en tydligare organisation och ansvarsfördelning när staden ska påverka EU:s lagstiftning. I dagsläget upplever förvaltningen att det ofta är flera aktörer som agerar oberoende av varandra: Stockholmsregionens Europakontor, Stockholmsregionens Europaförening, Stadsledningskontorets internationella avdelning, enskilda facknämnder etc. Här skulle behövas en tydlighet vilka frågor som ska hanteras av facknämnder, SLK eller andra. Likaså skulle ansvarsfördelningen för olika internationella nätverk behöva förtydligas.

Förvaltningen efterlyser även en tydligare organisation när staden ska söka EU-finansiering till projekt. Förvaltningen upplever det som oklart vilken roll SKL och serviceförvaltningen har i denna kontext. Även här föreslår förvaltningen ett samlat grepp där projektarbete inom staden hanteras på ett likvärdigt sätt oavsett om det avser EU-projekt, nationella projekt eller eljest. En rimlig utgångspunkt vore här att om det finns ett behov av samordning så finns det tydliga riktlinjer kring när och hur frågan kan lyftas.

Avslutningsvis nämns i förslaget till EU-policy på sida 4 att EU-kommissionen år 2010 utnämnde Stockholm till EU:s första miljöhuvudstad. Förvaltningen vill med anledning av detta endast förtydliga att staden utnämmande skedde år 2009 medan stadens år som miljöhuvudstad var 2010.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2016 att hänvisa till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Reservation anfördes av Andréa Ström m.fl. (M) och Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av Stina Bengtsson (C) och Sofia Modigh (KD) som

instämde i reservation anförd av Andréa Ström m.fl. (M) och Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (L).

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna EU-policyn. Det är viktigt att arbetet med EU-frågor sker utifrån gemensamma principer i staden för att ta till vara stadens och stockholmarnas intresse.

I policyn framhålls vikten av europeiska satsningar på det socialpolitiska området och förvaltningen vill betona betydelsen av att EU kan verka för att stärka utsatta grupper, till exempel utsatta EU-medborgare.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 maj 2016 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna och överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Joakim Larsson m.fl. (M), Peter Backlund (L) och Erik Slottnér (KD), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Christina Linderholm (C) som instämde i förslag från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M), Peter Backlund (L) och Erik Slottnér (KD).

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret anser att det är viktigt med en gemensam plattform för det påverkansarbete mot EU som nämnder och bolagsstyrelser kan utgå från. Denna grund bör givetvis spegla stadens vision och viljeriktning i övrigt varför kontoret anser det naturligt att policyn nu uppdateras. I övrigt liknar förslaget den tidigare policyn till stor del. Kontoret har inget att invända mot innehållet.

Stadsbyggnadsnämnden arbetar med en rad frågor som berörs av europeisk

lagstiftning och vägledning. Stadsbyggnadskontoret har också under de senaste åren varit inblandad och drivande i en rad EU-relaterade projekt med fokus på hållbar stadsutveckling ur olika perspektiv, varav många projekt i samverkan med andra förvaltningar. Det är viktigt att förvaltningens engagemang i EU-projekt skapar konkreta nyttor och bidrar till kontorets linjeverksamhet. Kontoret bör prioritera sitt utifrån vilka frågeställningar som kontoret anser kan ge direkta nyttor för verksamheten

Det finns också samordningsvinster i att olika förvaltningar närmare samarbetar kring EU-arbete. EU-policyen slår fast att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna stadens internationella arbete. Kontoret anser att detta är en viktig funktion för att skapa en strategisk inriktning för stadens EU-arbete samt för att ge stadens förvaltningar stöd i EU-projektutveckling.

Policyen fastslår även att varje förvaltning ska utarbeta och anta riktlinjer för den egna verksamhetens EU-policyarbete. Dessa riktlinjer ska ta utgångspunkt i EU-policyen. Dessa förvaltningsspecifika riktlinjer blir ett viktigt verktyg för att prioritera och styra stadsbyggnadskontorets arbete och engagemang.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 maj 2016 följande.

1. Trafiknämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Peter Jönsson m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Karin Ernlund (C), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Mikael Valier (KD) som instämde i förslag från Peter Jönsson m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Karin Ernlund (C).

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret anser att det är bra med en gemensam grund i EU-påverkansarbetet som nämnder och bolagsstyrelser kan utgå från i sitt påverkansarbete. Denna grund bör givetvis spegla stadens vision och viljeriktning i övrigt varför kontoret anser det naturligt att policyen nu uppdateras. I övrigt liknar förslaget den tidigare policyen till stor del. Kontoret har inget att invända mot innehållet.

Trafiknämndens engagemang kring EU-frågor är koncentrerat till områden som rör nämndens huvudverksamhet. Exempel på för nämnden angelägna frågor är upphandling av varor och tjänster, buller och luftkvalitet. Även det transportpolitiska

området blir allt viktigare att bevaka i takt med EU:s strävan efter att forma ett gemensamt europeiskt förhållningssätt i transportrelaterade frågor. Exempel på pågående/beviljade EU-projekt där kontoret i dagsläget medverkar är FREVUE (FP7), SPOT samt ECCENTRIC. Kontoret har även nyligen valts till ordförande för en av Eurocities underliggande arbetsgrupper, ”Smart City Logistics and Fleet Management”, för ett år framåt.

En viktig inställning i kontorets påverkansarbete har varit att nyttan med olika insatser måste motsvara insatsen i form av nedlagd tid och resurser. Konkret innebär det att kontoret prioriterat sitt deltagande i exempelvis projekt och samråd utifrån vilka frågeställningar som kontoret ansett varit mest relevanta för nämnden och staden. I policyn anges grunder för hur stadens ska inrikta sina påverkansinsatser. Fokus ska ligga på utvalda EU-förslag, primärt lagförslag, som kan verka begränsande eller möjliggörande för stadens utveckling samt på EU-frågor som är av specifikt intresse för Stockholm eller där staden har en annan uppfattning än landet i övrigt. Vidare ska staden inom relevanta politikområden ta aktiv del av och bidra till EU-initiativ med inriktning på utbyte av bästa praxis. Kontoret anser att det är bra att policyn anger grunder för prioritering och noterar att det ligger i linje med hur kontoret arbetar idag. Kontoret avser att fortsätta detta arbetssätt även framöver.

I policyn slås fast att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna stadens internationella arbete. Kontoret anser att det är bra att detta lyfts fram. Även om stadens nämnder och bolagsstyrelser själva bevakar det egna verksamhetsområdet kan det finnas vinster med en central bevakning av aktuella policyfrågor samt med samordning och stöttning. Förväntningarna på enskilda nämnder och bolagsstyrelser arbetssätt måste vara rimliga. Skrivningen att nämnder och bolag ska använda ”alla kanaler som står till buds” för att påverka EU:s beslutsfattare anger en hög ambitionsnivå. Nämnder och bolagsstyrelser kan i första hand förväntas vara experter på sina verksamhetsområden – inte på att bedriva påverkansarbete. Den kompetensen bör snarare finnas på kommunstyrelsen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 maj 2016 följande.

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Markus Nordström m.fl. (M), Lotta Edholm m.fl. (L) och John Kåberg (C), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Christian Carlsson (KD) som instämde i

reservation anförd Markus Nordström m.fl. (M), Lotta Edholm m.fl. (L) och John Kåberg (C).

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 april 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Samhällsutvecklingen i en alltmer internationaliserad värld kräver kunskap, förståelse och beredskap om och för internationella frågor. Inom utbildningsområdet har EU begränsade möjligheter att lagstifta och använder sig därför av icke-bindande verktyg för att påverka medlemsstaterna. Det handlar främst om olika sätt att stimulera frivillig samordning av medlemsstaternas politik genom att skapa förutsättningar för utbyte av idéer och genom att sprida goda exempel på europeisk nivå. En hög utbildningsnivå ses som ett fundamentalt medel för att främja sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Särställningen hos de svenska kommunerna gör EU:s direkta påverkan unik inom unionen. Stadens nämnder och bolag ska, i linje med stadens internationella strategi, arbeta aktivt med EU-frågor för att tillvarata stadens och stockholmarnas intressen. Förslaget till EU-policy och medföljande verksamhetsspecifika riktlinjer kommer att utgöra en god vägledning för medarbetare i Stockholms stad att utveckla och prioritera i det europeiska samarbetet, samtidigt som de bidrar till att öka medvetenheten och kunskapen om EU-frågor i staden. Förvaltningen stödjer förslaget att "Stockholms stads EU-policy" antas och ersätter "Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna" (dnr 024-2011/2011). Förvaltningen stödjer även förslaget att "Utbildningsnämndens verksamhetsspecifika EU-positionsrapport" (antaget utbildningsnämnden 2014-01-16) revideras och ersätts med riktlinjer för utbildningsnämndens EU-policyarbete.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 maj 2016 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar den till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen av förslag till Stockholms stads EU-policy.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Sofia Modig (KD), Dennis Wedin m.fl. (M) och Ann-Katrin Åslund (L), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 april 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer innehållet i remissen. Uppdraget att utifrån EU-policy att varje förvaltning och bolag ska utarbeta och anta egna riktlinjer för policyarbetet säkerställer att EU-arbetet genomförs systematiskt och samstämmer med stadens policy.

Principerna om att staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt, verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart och verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd ger förvaltningarna en god vägledning för hur samarbetet med EU ska prioriteras och planeras.

Förvaltningen vill lyfta vikten av att de förvaltningarnas egna riktlinjer återspeglar de mål och intentioner som finns i Vision 2040.

Samarbete med EU är en väl integrerad del av äldreförvaltningens ordinarie arbete. Flera EU-relaterade projekt är i gång och alla kan kopplas till målen med ett socialt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart EU. Det mervärde som uppstår i samarbetena med andra EU-medlemmar är tydligt genom att förvaltningen tillsammans med andra medlemmar kan verka för ett aktivt och hälsosamt åldrande.

Såväl Stockholm som Sverige som helhet delar EU:s utmaningar kring en snabbt åldrande befolkning och det är därför viktigt att kunna samarbeta för gemensamma lösningar som är gemensamt långsiktigt hållbara.

Förslaget om den nya EU-policy går helt i linje med förvaltningens arbete.

Som exempel på detta kan nämnas att äldreförvaltningen har sedan 2014 deltagit i EU-projektet Thematic Network on Innovation for Age-Friendly Environments, (AFE INNOVNET). I projektet har förvaltningen tillsammans med 15 andra medlemsländer samverkat i syfte att stödja ett aktivt och hälsosamt åldrande i Europa. Projektet har gått ut på att mobilisera ett EU-omfattande samfund av lokala och regionala myndigheter samt andra intressenter för att främja spridning av innovativa lösningar för åldersvänliga miljöer, ett arbete som ligger i linje med Vision 2040 – ett Stockholm för alla. Projektet påbörjades 2014 och avslutas 2016.

Äldreförvaltningen är med i European Institute for Innovation and Technology, EIT Health, som är ett konsortium bestående av främst universitet och företag men även offentliga organisationer spridda över Europa. Inom EIT Health har äldreförvaltningen regelbundet samverkat i möten för att beskriva behovet av utveckling och utbildning för äldreomsorgen i staden och för att främja och medverka i hälsofrämjande samarbetsprojekt.

Som medlem i EIT Health har man även möjlighet att söka nya medel för samarbetsprojekt inom konsortiet. Just nu pågår förberedelser för att undersöka möjligheten att söka medel inom EIT Health för ett projekt med ett "Living Lab" på Stureby vård- och omsorgsboende. I dessa förberedelser samarbetar förvaltningen med Karolinska Institutet och Kungliga tekniska högskolan och parter från medlemsländer från såväl universitet som företag i syfte att hitta och testa lösningar som gör att de äldre i staden och Europa kan få ökade möjligheter att leva ett aktivt och hälsosamt liv under trygga förhållanden.

Äldreförvaltningen driver två för närvarande två projekt som är finansierade genom medel från EU. Projekten är Stockholm Digital Care och DigIT. Stockholm

Digital Care är ett stort projekt som avdelningen driver tillsammans med ett forskningsinstitut, Kommunförbundet Stockholms Län (KSL), Stockholms läns landsting och kranskommuner. Projektet har som syfte att öka tillväxten för små och medelstora företag i länet genom att skapa en gemensam, öppen utvecklingsarena för välfärdsteknik och underlätta spridningen av denna. Välfärdstekniken ska möjliggöra ett aktivt och hälsosamt liv för äldre personer. Genom att Stockholm Digital Care verkar för att utveckla Stockholm till en innovativ och växande region, relaterar projektet också till målet om ett ekonomiskt hållbart Stockholm.

DigIT finansieras av Europeiska socialfonden och är ett samarbetsprojekt mellan stadens äldreomsorg och funktionshinderomsorg samt 11 kranskommuner. Projektet ska bidra till att öka den digitala kompetens hos medarbetarna så de kan använda den nya digitala teknik som används för att underlätta arbetet och för de äldre. Målet med projektet är att medarbetarna får den kompetens som behövs för att möta framtidens krav på kompetens samt för att kunna behålla och rekrytera goda medarbetare.

Äldreförvaltningen är även medlem i European Network of Social Authorities (ENSA) som är ett nätverk av städer och regioner i Europa och syftar till att främja internationellt samarbete på det sociala området. Samarbetet mellan parterna är ett sätt att öka dialogen med de europeiska institutionerna och för att bli en del av en internationell plattform för att genomföra gemensamma projekt. Organisationen har olika tematiska nätverk, där äldreförvaltningen medverkar i äldrenätverket. Genom nätverket planeras och genomförs studiebesök, utbytesprogram, gemensamma och delade projekt och speciella evenemang.

Förvaltningen kan genom EU-samverkan bidra till ett mer åldersvänligt EU. Stadens värdegrundsarbete har visat sig vara av stort intresse när det presenterats för våra europeiska kollegor. Det utgör ett gott exempel på hur vi kan främja en jämlik äldreomsorg som har individens perspektiv och därmed motverkar olika former av diskriminering.

Förvaltningens EU-samarbeten har bidragit till ökad kontakt mellan staden och Stockholmsområdets högskolor och universitet och detta i sin tur bidrar starkt till gemensamma projekt och samarbeten som stärker bilden av ett demokratiskt Stockholm som håller samman och är ekonomiskt hållbart.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 2 juni 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Underremiss

AB Stockholmsshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholmsshem ser positivt på att staden gentemot sina bolag och förvaltningar tydliggör sina ställningstaganden i förhållande till EU. Om det finns behov av att utarbeta en bostadspolitisk EU-policy inom staden deltar Stockholmsshem gärna i ett

sådant arbete tillsammans med systerbolag och Stockholms Stadshus AB.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Micasa Fastigheter ställer sig positivt till den nu föreslagna EU-policyen och de vägledande principerna som fastställs i denna. Det är positivt att Stockholms Stadshus AB och Stadsledningskontoret stöttar facknämnder och bolagsstyrelser när nya verksamhetsspecifika riktlinjer ska tas fram. Detta ger goda förutsättningar för att ta tillvara både en specifik verksamhetskompetens och en mer generell kunskap till hur staden gemensamt ska agera för att arbeta aktivt inom ramen för EU för att ta tillvara stadens och stockholmarnas intressen.

AB Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stokab arbetar idag aktivt med EU-frågor för att ta tillvara stadens och stockholmarnas intressen, bl.a. genom att verka för förverkligandet av en digital inre marknad, där tillgång till fiberinfrastruktur på likvärdiga villkor utgör en strategisk förutsättning. Stokab samarbetar redan idag, i enlighet med vad som föreskrivs i förslaget till EU-policy med EU-kontoret, Eurocities och Sveriges Kommuner och Landsting.

Stokab instämmer med de tre huvudprinciper som föreslås vara vägledande för stadens EU-arbete då de på en övergripande nivå återspeglar de kritiska faktorer som har avgörande betydelse för att skapa goda förutsättningar för staden, stockholmarna och näringslivet i Sverige. Stokab vill dock särskilt betona vikten av att tillämpningen av dessa principer utgår ifrån Stockholms lokala förutsättningar i ett globalt perspektiv, så att staden fortsatt kan utveckla sina verksamheter och lösningar till de rådande förhållanden och de framtidsutsikter som präglar Stockholm. Det finns potential att i detta avseende förstärka föreliggande förslag till Stockholms stads EU-policy.

Teknisk utveckling, demografiska, ekonomiska och finansiella skillnader samt inte minst skilda kulturella förhållanden har visat på betydande svårigheter med implementering av likartade och harmoniserade regler i EU. Detta gäller särskilt för de EU-relaterade frågeställningar som är av kritisk betydelse för den internationella konkurrenskraften men som är av lokal karaktär. Sverige och Stockholm är exempelvis långt framskridet bl.a. vad gäller fiberutbyggnaden. En starkt bidragande faktor till detta är de svenska stadsnäten och Stokab (genom sitt öppna svartfibernet, vilket tillhandahålls på likvärdiga villkor), vars marknadsnärvaro har resulterat i att förutsättningarna för konkurrens och tillväxt stärkts. Sverige fungerar idag således som en förebild för övriga EU i detta avseende. Då stora delar av det regulatoriska regelverk under vilket t.ex. Stokab lyder härstammar från EU-förordningar och EU-direktiv är det av stor vikt att det ges möjlighet att bibehålla och stärka dessa särdrag genom att det även fortsättningsvis skapas förutsättningar för att anpassa EU-lagstiftningen till svenska lokala förhållanden.

Stokab vill avslutningsvis understryka vikten av att staden bevakar utvecklingen inom EU och då särskilt de legala ramverken som har stor inverkan på Stockholm och stockholmarna. Stockholms stad bör därvid uppmärksamma EU på de förutsättningar som råder i Stockholm och visa på de affärs- och välfärdsmodeller som visat sig vara

framgångsrika.

Stockholm Business Region AB:s (SBR) remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholm Business Region med dotterbolag påverkas sällan direkt av europeisk lagstiftning. Däremot påverkas många företag av EU-lagstiftning vilket kan påverka de mål som koncernen arbetar för att uppnå och som fullmäktige fastställt. Förslaget till ny EU-policy bedömer bolaget vara välavvägt mot bakgrund av stadens nya vision. De tre vägledande principerna ger en tydlig ram för stadens policyarbete. Policyn saknar dock på sina ställen en koppling till företag i Stockholm. Vikten av att EU bör avhålla sig från att reglera politikområden som bäst sköts lokalt gäller även för företag. Stockholm Business Region konstaterar att förslaget till policy i stort bidrar till att målen i vision 2040 kan uppnås.

Koncernledningens synpunkter

EU-lagstiftning påverkar i stor utsträckning kommunal verksamhet och det är därför viktigt att staden är aktiv och konsekvent för nå framgång i sitt EU-policyarbete. Koncernledningen är positiv till policyn och anser att de vägledande principerna för stadens EU-arbete återspeglar de fokusområden som har avgörande betydelse för att skapa goda förutsättningar för staden, medborgarna och näringslivet.

Policyn tar upp flera aspekter där det är viktigt att hänsyn tas till de lokala och nationella villkoren och förutsättningarna. Som exempel anger policyn att det är angeläget att EU-regelverket om offentlig upphandling ger staden möjligheter att ställa krav på sociala och miljömässiga hänsyn. Stadens bolag, som är stora upphandlare, kan i det avseendet påverka leverantörer i en riktning som medverkar till att nå målen i Vision 2040 – Ett Stockholm som håller samman. Det gör det angeläget att gemensamt driva frågan på EU-nivå.

Koncernledningen ser det som en styrka att stadens verksamheter via policyn får gemensamma principer för arbetet inom ramen för EU. Det ger staden bättre förutsättningar för att få genomslag för sina ståndpunkter och för att ta tillvara stadens och stockholmarnas intressen. Att berörda bolag därutöver uppmanas ta fram egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete ses också som positivt för att ytterligare specificera arbetet för respektive verksamhet.

Utöver EU-policyn har stadsledningskontoret haft i uppdrag att ta fram en reviderad internationell strategi. Även den ska vara kommunkoncernövergripande och gälla för alla nämnder och bolag. Koncernledningen anser att den internationella strategin och EU-policyn med fördel skulle kunna samordnas. Inte minst då den internationella strategin redan tar upp EU-policyn i flera delar. Att ha två separata styrdokument som går in i varandra kan göra styrningen otydlig, speciellt mot bakgrund av att de flesta bolag och förvaltningar i vardagen fokuserar på den egna operativa kärnverksamheten.

Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundet

Storstockholms lokalförening av Personskadeförbundets yttrande daterat

den 18 oktober 2016 har i huvudsak följande lydelse.

EU-rätten har företrädare framför nationella lagar, vilket bland annat betyder att de nationella välfärdssystemen har behövt reformeras för att anpassas till unionens krav. Sveriges Kommuner och landsting (SKL) har beräknat att i genomsnitt 60 procent av de ärenden som behandlas av kommunfullmäktige påverkas direkt eller indirekt av EU-beslut.

Detta innebär givetvis att även vi som stockholmare kan påverkas av dessa beslut. Det är av denna anledning vi ser skäl att yttra oss över förevarande remiss.

I remissen nämns bland annat EU-regelverket om offentliga myndigheters upphandling, fattigdomsbekämpning och arbetskraftsdeltagande, områden där funktionshindrades möjligheter tillika villkor är eftersatta. Vi menar därför att staden i sina "Vägledande principer för stadens EU-policyarbete" tydligt skall ange att för funktionshindrade krävs särskilda, ofta individuella insatser. Som grund för detta resonemang ligger FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Det är därför med tillfredsställelse vi noterar att man under princip 2 skriver att EU bör främja jämställdhet och de mänskliga rättigheterna, samt motverka alla former av diskriminering. Av erfarenhet vet vi dock att det i detta sammanhang tydligt måste markerats att funktionshindrade är överrepresenterade vad gäller såväl sämre jämställdhet som bristande mänskliga rättigheter och diskriminering.

Där man i remissen menar att EU bör stärka arbetet för att säkra alla människors lika rättigheter, oavsett kön, funktionsförmåga, etnisk bakgrund eller sexuell läggning, menar vi därför att denna uppmaning tydligt skall markeras även i uppdraget till stadens styrelser och nämnder.

Avslutningsvis vill vi peka på stadens möjlighet att vara vägledande för andra kommuner. Istället för att - som skrivs i remissen - stadens fokus ska ligga på EU-frågor som är av specifikt intresse för Stockholm eller där staden har en annan uppfattning än landet i övrigt, anser vi att Stockholm, som "Nordens huvudstad" ska kunna gå i bräschen och visa andra kommuner vad man kan göra för att i olika avseenden realisera lika rättigheter för alla medborgare.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Johanna Sjö m.fl. (M), Gulan Avci (L) och Johan Fälldin (C) enligt följande.

- Att förvaltningens förslag till beslut avslås.
- Att som svar på remissen från kommunstyrelsen anføres följande.

Stadens gällande EU-policy antogs av kommunfullmäktige 2013. Vi anser inte att majoriteten har presenterat något relevant eller adekvat skäl att revidera den policyn. I synnerhet anser vi att de förändringar som nu föreslås går i fel riktning. Om en revidering ska genomföras bör det ske genom att bygga vidare på den gällande policyn, exempelvis gällande möjligheten att ta social hänsyn vid upphandling.

Det är angeläget att Stockholms stad har en stadsövergripande policy för stadens inställning till det europeiska samarbetet. Vi anser att stadens inställning till samarbetet inom Europeiska Unionen ska vara positiv och att detta behöver komma till tydligare uttryck än i det föreliggande förslaget. Denna positiva grundinställning ska samtidigt vägledas av den fördragsfästa subsidiaritetsprincipen om att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt – på nationell eller kommunal nivå.

Det europeiska samarbetet utsätts för närvarande för betydande prövningar i migrationskrisens spår. Samtidigt visar utvecklingen i vår omvärld att behovet av gemensamma europeiska lösningar är större än någonsin tidigare. Särskilt avser detta migrations-, säkerhets- och miljöpolitiken.

Också den stagnerande ekonomiska utvecklingen i Europa fordrar nya lösningar. För att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, välståndsutveckling och sysselsättning i hela Europa krävs att den inre marknaden och den fria rörligheten för varor, tjänster, personer och kapital inom unionen upprätthålls och utvecklas.

För Stockholms stads vidkommande anser vi således alltjämt att de nu gällande tre principerna för stadens EU-arbete fortsatt ska gälla. Dessa tre, ömsesidigt förstärkande, principer är följande:

4. Beslut ska fattas på rätt politisk nivå.
5. Valfrihet, kostnadseffektivitet och miljö.
6. EU:s politik ska vara välavvägd och välunderbyggd.

1. Beslut ska fattas på rätt politisk nivå

Staden ska driva följande positioner:

- Staden har en positiv grundsyn på EU-samarbetet.
- EU bör fokusera sina insatser på de områden där unionspolitik har ett mycket tydligt mervärde, jämfört med kommunal och nationell politik.
- EU:s budget bör minskas och skattebetalarnas pengar värnas.

2. Valfrihet, kostnadseffektivitet och miljö

Staden ska driva följande positioner:

- EU:s fokus bör ligga på fullbordandet av den inre marknaden och på fortsatt utveckling av miljöpolitiken.
- Det primära syftet med all offentlig upphandling bör vara att ge skattebetalarna varor och tjänster av hög kvalitet till lägsta acceptabla kostnad. Det är angeläget att regelverket ger staden möjlighet att välja miljövänliga lösningar, utan att slå fast detta som ett tvingande krav.
- Staden ställer sig avvisande till att ge offentliga myndigheter större möjlighet att ge stöd som hotar att snedvrیدا konkurrensen.

3. EU:s politik ska vara välavvägd och välunderbyggd

Staden ska driva följande positioner:

- EU:s politik bör bygga på omfattande konsekvensbedömningar och samråd.
  - EU ska lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå de eftersträvade målen. Frivilliga insatser bör alltid föredras framför nya EU-lagar.
- Med hänvisning till det ovanstående anser vi sammanfattningsvis att det föreliggande förslaget till ny EU-policy bör avslås. Istället bör nu gällande policy fortsatt gälla. En eventuell översyn av gällande policy bör ske utifrån ovanstående utgångspunkter.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Monika Lozancic m.fl. (M), Abit Dundar (L) och Maurice Forslund (KD) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Fastighetsnämnden

Reservation anfördes av Richard Bengtsson m.fl. (L) och Henrik Sjölander m.fl. (M) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Idrottsnämnden

Reservation anfördes av Bo Sundin (M), Daniele Fava (L) samt Mikael Valier (KD) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Rasmus Jonlund m.fl. (L) och Sophia Granswed m.fl. (M), enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Joar Forssell (L), enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Andréa Ström m.fl. (M) och Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (L), enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Joakim Larsson m.fl. (M), Peter Backlund (L) och Erik Slottner (KD) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Trafiknämnden

Reservation anfördes av Peter Jönsson m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Karin Ernlund (C) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Utbildningsnämnd

Reservation anfördes av Markus Nordström m.fl. (M), Lotta Edholm m.fl. (L) och John Kåberg (C) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Sofia Modig (KD), Dennis Wedin m.fl. (M) och Ann-Katrin Åslund (L) enligt följande.

Se under arbetsmarknadsnämnden.